Invloed van IFRSs op nettoresultaat en eigen vermogen

Ruud Vergoossen

SAMENVATTING In dit artikel wordt verslag gedaan van een onderzoek naar de invloed van de overgang naar en eerste toepassing van IFRSs op het nettoresultaat en het eigen vermogen. Het onderzoek omvat de jaarrekeningen 2005 van zowel Nederlandse als buitenlandse (Europese) ondernemingen. In het onderzoek komen achtereenvolgens aan de orde: de effecten van IFRSs op het nettoresultaat en het eigen vermogen, in hoeverre die effecten sporen met eerder gepubliceerde (voorlopige) cijfers op basis van IFRSs, welke standaarden een belangrijke invloed hebben op de gepresenteerde cijfers en in welke mate ondernemingen gebruik hebben gemaakt van de uitzonderingsbepalingen uit IFRS 1.

1 Inleiding

In de Europese Unie moeten ondernemingen, waarvan aandelen of obligaties beursgenoteerd zijn, met ingang van het boekjaar 2005 hun geconsolideerde jaarrekening opstellen in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRSs), zoals die zijn vastgesteld door de International Accounting Standards Board (IASB) en goedgekeurd door de Europese Commissie. Dit is een uitvloeisel van de Verordening van het Europees Parlement en de Raad van 19 juli 2002 betreffende de toepassing van internationale standaarden voor de jaarrekening.

Prof. dr R.G.A. Vergoossen RA is voorzitter van het directoraat Vaktechniek van Ernst & Young Accountants en als hoogleraar International Financial Accounting verbonden aan de Universiteit Maastricht. Daarnaast is hij aan deze universiteit directeur van de Postdoctorale Opleiding tot Register-accountant. De auteur dankt mevrouw Brenda de Knecht M.Sc. en de heer Arjan Latour M.Sc. voor hun assistentie bij het empirisch onderzoek.

In dit artikel wordt verslag gedaan van een empirisch onderzoek naar de invloed van de eerste toepassing van de IFRSs op het door ondernemingen gepresenteerde nettoresultaat en eigen vermogen. Het onderzoek omvat de jaarrekeningen 2005 van zowel Nederlandse als buitenlandse ondernemingen. De Nederlandse ondernemingen zijn de ondernemingen waarvan de aandelen onderdeel uitmaken van de AEX- of AMX-index van Euronext Amsterdam. De buitenlandse ondernemingen betreffen de niet-Nederlandse ondernemingen waarvan de aandelen zijn opgenomen in de Stoxx 50- en/of Euro Stoxx 50-index.

De invloed van de overgang naar de IFRSs wordt onderzocht aan de hand van de aansluitingsoverzichten (*reconciliation statements*) die in de jaarrekening 2005 zijn opgenomen ten aanzien van het nettoresultaat over het boekjaar 2004 en het eigen vermogen per ultimo van dat boekjaar. De ondernemingen moeten de IFRSs in beginsel met terugwerkende kracht toepassen. Dit moet gebeuren in overeenstemming met IFRS 1, *First-Time Adoption of International Financial Reporting Standards*. IFRS 1 bevat op deze algemene regel een aantal uitzonderingsbepalingen. In hoeverre ondernemingen hiervan gebruikmaken is eveneens onderzocht.

In paragraaf 2 wordt ingegaan op IFRS 1 voor zover relevant voor het onderzoek. Daarna worden in paragraaf 3 tot en met 6 de resultaten van het empirisch onderzoek besproken. In deze paragrafen komen achtereenvolgens aan de orde: de effecten van de IFRSs op het gepresenteerde nettoresultaat en eigen vermogen, in hoeverre die effecten sporen met eerder gepubliceerde (voorlopige) cijfers op basis van de IFRSs, welke standaarden een belangrijke invloed hebben op de gepresenteerde cijfers en in welke mate ondernemingen gebruik hebben gemaakt van de uitzonderingsbepalingen uit IFRS 1. Het artikel wordt afgesloten met een aantal concluderende opmerkingen in paragraaf 7.

2 IFRS 1

IFRS 1, *First-time Adoption of International Financial Reporting Standards*, is in juni 2003 verschenen. Deze standaard bevat voorschriften over de wijze waarop ondernemingen de IFRSs voor het eerst moeten toepassen en is aldus van betekenis voor ondernemingen die – al dan niet vrijwillig – overstappen op de IFRSs.

IFRS 1 schrijft voor dat de standaarden en interpretaties die van kracht zijn op de verslaggevingsdatum (*reporting date*) in beginsel retrospectief moeten worden toegepast (IFRS 1.7). De verslaggevingsdatum is de einddatum van het boekjaar waarover de eerste jaarrekening in overeenstemming met de IFRSs wordt opgesteld. Voor de in het onderzoek betrokken ondernemingen die met ingang van het boekjaar 2005 zijn overgegaan op de toepassing van de IFRSs, betekent dit dat in de jaarrekening 2005 ook de vergelijkende cijfers over het boekjaar 2004 in overeenstemming met de op 31 december 2005 (dat is de verslaggevingsdatum) van kracht zijnde IFRSs moeten worden opgesteld. In dat geval wordt 1 januari 2004 beschouwd als de overgangsdatum naar de IFRSs, hetgeen inhoudt dat per die datum een openingsbalans op basis van de IFRSs moet worden opgemaakt. Het is deze ondernemingen overigens toegestaan om de vergelijkende cijfers over eerdere boekjaren (van vóór 2004) op basis van de oude verslaggevingsregels te tonen op voorwaarde dat duidelijk wordt aangegeven dat deze cijfers niet op basis van de IFRSs zijn opgesteld (IFRS 1.37). Figuur 1 geeft de tijdlijn weer van de eerste toepassing van de IFRSs in de jaarrekening 2005.

Bij het opmaken van de openingsbalans moet worden vastgesteld welke activa en verplichtingen nog in de balans dienen te worden opgenomen en welke activa

en verplichtingen van de balans dienen te verdwijnen. Het is immers mogelijk dat de criteria voor balansopname volgens de IFRSs afwijken van die volgens de oude verslaggevingsregels. Daarnaast moet worden vastgesteld of de classificatie van de posten in de jaarrekening en de waardering van de opgenomen activa en verplichtingen moeten worden aangepast aan de voorschriften van de IFRSs (IFRS 1.10).

Aansluitingsoverzichten

Gebruikers van een eerste IFRSs-jaarrekening kunnen in deze jaarrekening worden geconfronteerd met cijfers en uitgangspunten die afwijken van de cijfers en uitgangspunten in de vorige jaarrekening. Om die gebruikers enig houvast te geven en vergelijking met de vorige jaarrekening mogelijk te maken, bepaalt IFRS 1 dat in de toelichting aansluitingsoverzichten (*reconciliation statements*) worden opgenomen. Daarin worden het oorspronkelijke begin- en eindvermogen en het oorspronkelijke nettoresultaat uit de vorige jaarrekening die op basis van de oude verslaggevingsregels is opgesteld, aangesloten op de cijfers volgens de IFRSs (IFRS 1.39). Voor een Nederlandse onderneming die in de jaarrekening 2005 voor het eerst de IFRSs toepast en vergelijkende cijfers opneemt over het boekjaar 2004, betekent dit dat het eigen vermogen per 1 januari 2004, het eigen vermogen per 31 december 2004 en het nettoresultaat over 2004 volgens Nederlandse verslaggevingsregels moeten worden aangesloten op de cijfers volgens de IFRSs.

Uitzonderingsbepalingen

Op het voorschrift dat de IFRSs met terugwerkende kracht moeten worden toegepast, bevat IFRS 1 een aantal vrijstellingen (*exemptions*) die zijn bedoeld om de overgang naar de toepassing van de IFRSs te vergemakkelijken (IFRS 1.13-25G). Deze uitzonderings-

Figuur 1 Tijdlijn eerste toepassing IFRSs

bepalingen die de ondernemingen op vrijwillige basis kunnen toepassen, worden hierna nader aangeduid. Naast de vrijwillige uitzonderingsbepalingen kent IFRS 1 enkele uitzonderingsbepalingen met een verplichtend karakter (*exceptions*, IFRS 1.26-34). Zo moeten de schattingen die worden gemaakt bij het opmaken van de openingsbalans overeenstemmen met de schattingen die eerder zijn gemaakt, tenzij er duidelijke aanwijzingen zijn dat die schattingen foutief waren. Bij het maken van schattingen is het bovendien niet toegestaan gebruik te maken van 'de kennis van nu'. De andere verplichte uitzonderingsbepalingen houden verband met hedge accounting en het niet langer in de balans opnemen van financiële activa en verplichtingen.

De vrijwillige uitzonderingen hebben betrekking op de volgende onderwerpen:¹

- a bedrijfscombinaties: voor goodwill en andere activa en verplichtingen verkregen bij een overname bepaalt IFRS 1 dat IFRS 3, *Business Combinations*, niet retrospectief hoeft te worden toegepast;
- b reële waarde of herwaardering als eerste kostprijs: voor materiële vaste activa is een keuze opgenomen dat voor de eerste waardering de reële waarde wordt genomen die vervolgens als historische kostprijs gaat dienen. Deze keuze geldt ook voor vastgoedbeleggingen die op historische kostprijs worden gewaardeerd en voor immateriële vaste activa die voor waardering tegen reële waarde in aanmerking komen;
- c pensioenen: IAS 19, *Employee Benefits*, staat de zogenaamde *corridor*-benadering toe waarbij sommige actuariële resultaten niet worden opgenomen. Retrospectieve toepassing zou betekenen dat voor het verleden deze actuariële resultaten dienen te worden bepaald. Omdat dit in veel gevallen tot uitzonderlijk veel werk zal leiden, mag een onderneming in de openingsbalans op basis van de IFRSs beginnen met een *corridor* van nul;
- d omrekeningsverschillenreserve: bij de opstelling van de openingsbalans op basis van de IFRSs is het toegestaan de omrekeningsverschillenreserve op nul te zetten en vanaf dat moment per buitenlandse deelneming (totdat deze wordt verkocht) een cumulatieve omrekeningsverschillenreserve bij te houden;
- e hybride financiële instrumenten: IAS 32, *Financial Instruments: Disclosure and Presentation*, schrijft voor dat hybride financiële instrumenten worden opgesplitst in een eigen-vermogenscomponent en een vreemd-vermogenscomponent. IFRS 1 stelt dat als de vreemd-vermogenscomponent niet langer in de balans is opgenomen retrospectieve uitsplitsing niet is vereist;

f activa en verplichtingen van dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures: IFRS 1 bevat bepalingen ter voorkoming van veel rekenwerk bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening van de moedermaatschappij in het geval dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen of joint ventures later of eerder overstappen op de IFRSs dan de moedermaatschappij zelf;

g aanwijzing van eerder opgenomen financiële instrumenten: IAS 39, *Financial Instruments: Recognition and Measurement*, staat toe dat een financieel instrument bij eerste opname wordt aangemerkt als een financieel actief of als een financiële verplichting gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, of als voor verkoop beschikbaar. Op grond van IFRS 1 mag een dergelijke aanwijzing echter ook op de datum van overgang naar de IFRSs worden gedaan;

h op aandelen gebaseerde betalingen: ondernemingen die de IFRSs voor het eerst toepassen worden aangemoedigd – maar zijn niet verplicht – om IFRS 2, *Share-based Payment*, toe te passen op eigen-vermogensinstrumenten die op of vóór 7 november 2002 zijn toegekend en op eigen-vermogensinstrumenten die ná 7 november 2002 zijn toegekend en die onvoorwaardelijk zijn geworden vóór de overgangdatum. Daarnaast worden deze ondernemingen aangemoedigd om IFRS 2 toe te passen op verplichtingen die voortvloeien uit op aandelen gebaseerde betalingen die vóór de overgangdatum zijn afgewikkeld;

i verzekeringscontracten: ondernemingen die de IFRSs voor het eerst toepassen mogen de overgangsbepalingen van IFRS 4, *Insurance Contracts*, toepassen. IFRS 4 beperkt namelijk de stelselwijzigingen met betrekking tot verzekeringscontracten;

j ontmantelings- en restauratiekosten opgenomen in kostprijs materiële vaste activa: op grond van IFRIC 1, *Changes in Existing Decommissioning, Restoration and Similar Liabilities*, moeten ondernemingen wijzigingen in de verplichtingen in verband met ontmanteling, restauratie en dergelijke toevoegen of aftrekken van de kostprijs van de activa waarop deze verplichtingen betrekking hebben. Het aangepaste af te schrijven bedrag wordt vervolgens prospectief afgeschreven over de resterende gebruiksduur. Ondernemingen die de IFRSs voor het eerst toepassen hoeven echter niet aan deze voorschriften te voldoen voor wijzigingen in de verplichtingen die vóór de overgangdatum zijn ontstaan;

k leasecontracten: ondernemingen die de IFRSs voor het eerst toepassen mogen de overgangsbepalingen van IFRIC 4, *Determining whether an Arrangement*

contains a Lease, toepassen. Dit betekent dat zij op basis van de feiten en omstandigheden die bestaan op de overgangsdatum bepalen of een bestaande overeenkomst een leasecontract bevat;

1 waardering van financiële activa en verplichtingen tegen reële waarde bij eerste opname: indien er geen actieve markt is voor een financieel instrument, is volgens de toepassingsleidraad van IAS 39 de transactieprijs de beste indicatie van de reële waarde van een financieel instrument bij eerste opname, tenzij de reële waarde kan worden ontleend aan een vergelijking met andere waarneembare actuele markttransacties in hetzelfde financieel instrument of op basis van een waarderingstechniek waarvan de variabelen alleen bestaan uit gegevens uit waarneembare markten (IAS 39.AG 76). Daarbij worden winsten en verliezen na eerste opname alleen verantwoord voor zover die het gevolg zijn van veranderingen in factoren die marktpartijen betrekken bij de vaststelling van een prijs (IAS 39.AG 76A). Op grond van IFRS 1 mogen ondernemingen deze bepalingen uit de toepassingsleidraad prospectief toepassen voor de transacties ná 25 oktober 2002 of prospectief toepassen voor de transacties ná 1 januari 2004.

Kort na het definitief worden van IFRS 1 heeft de IASB overigens het besluit genomen dat een onderneming die de IFRSs in de jaarrekening 2005 voor het eerst toepast, IAS 32 en 39 niet hoeft toe te passen voor de vergelijkende cijfers (IFRS 1.36A). Dit besluit hangt nauw samen met de perikelen indertijd in de Europese Unie rondom de definitieve goedkeuring van deze standaarden door de Europese Commissie. Deze goedkeuring heeft uiteindelijk pas in het najaar 2004 zijn beslag gekregen, zij het dat daarbij een tweetal bepalingen buiten werking werd gesteld (*carve outs*).²

3 Effecten IFRSs op gepresenteerde cijfers

Deze paragraaf geeft inzicht in de effecten van de eerste toepassing van de IFRSs op het door ondernemingen gepresenteerde nettoresultaat en eigen vermogen. Zoals in de inleiding aangegeven, zijn de jaarrekeningen van zowel Nederlandse als buitenlandse ondernemingen in het onderzoek betrokken. De Nederlandse ondernemingen zijn de ondernemingen waarvan de aandelen zijn opgenomen in de AEX- of AMX-index van Euronext Amsterdam.³ In totaal maken de aandelen van 50 ondernemingen deel uit van deze indices. Uit het onderzoek blijkt echter dat vijf ondernemingen (10%) geen aansluitingsoverzichten in de jaarrekening 2005 hebben

opgenomen: drie ondernemingen zijn al eerder overgestapt op de IFRSs, één onderneming verwijst voor de aansluitingsoverzichten naar de website (waar ze overigens niet (meer) te vinden zijn) en één onderneming heeft een gebroken boekjaar (2004/05) dat begint vóór 1 januari 2005, waardoor de jaarrekening 2004/05 nog op basis van Nederlandse grondslagen kon worden opgesteld. Uiteindelijk zijn 45 jaarrekeningen van Nederlandse ondernemingen in het onderzoek betrokken.

De buitenlandse ondernemingen betreffen de niet-Nederlandse ondernemingen waarvan de aandelen zijn opgenomen in de Stoxx 50- en/of Euro Stoxx 50-index.⁴ Het blijkt dat van 28 ondernemingen de aandelen in beide indices zijn opgenomen en dat de aandelen van acht Nederlandse ondernemingen onderdeel uitmaken van één of beide indices. In de jaarrekening 2005 van de 64 overblijvende ondernemingen zijn in 20 gevallen (31%) geen aansluitingsoverzichten te vinden: negen ondernemingen zijn al eerder overgestapt op de IFRSs (waaronder de Zwitserse ondernemingen in de Stoxx 50-index), zes ondernemingen passen de Amerikaanse verslaggevingsstandaarden (US GAAP) toe, vier ondernemingen hoeven als gevolg van het gebroken boekjaar nog geen IFRSs toe te passen en één onderneming verwijst naar de jaarrekening 2004 voor informatie over de overgang naar de IFRSs. Uiteindelijk zijn 44 jaarrekeningen van buitenlandse ondernemingen in het onderzoek betrokken.

Tabel 1, 2, 3 en 4 geven een overzicht van de effecten van IFRSs op het nettoresultaat over het boekjaar 2004 en het eigen vermogen ultimo boekjaar 2004 van respectievelijk de Nederlandse en buitenlandse ondernemingen. Uit deze vier tabellen komt naar voren dat de effecten van de eerste toepassing van de IFRSs op het nettoresultaat en het eigen vermogen sterk uiteenlopen en dat er met name bij het nettoresultaat sprake is van procentuele uitschieters naar boven. Ook leidt de toepassing van de IFRSs er bij twee Nederlandse ondernemingen (Ahold en Vedior) en één buitenlandse onderneming (Sanofi-Aventis) toe dat over het boekjaar 2004 een nettoverlies verandert in een nettowinst.

Bij de Nederlandse ondernemingen varieert het effect op het nettoresultaat tussen -38% (SBM) en +483% (Wessanen) en op het eigen vermogen tussen -38% (Heijmans) en +99% (ASMI). Deze bandbreedtes zijn echter veel kleiner als we de uitschieters buiten beschouwing laten: -4% tot +47% voor het nettoresultaat en -11% tot 0% voor het eigen vermogen.⁵ De mediaan met betrekking tot het nettoresultaat

Tabel 1 Cijfermatige invloed op nettoresultaat Nederlandse ondernemingen (bedragen in miljoenen euro's tenzij anders aangegeven)

Onderneming	Nettoresultaat over 2004		
	Nederlandse grondslagen	IFRSs	Vershil in %
Wessanen	2	11	483
ASMI	15	63	314
Ahold	-436	885	303
Vedior	-151	116	177
Wolters Kluwer	135	311	130
BAM	56	106	90
LogicaCMG ^{b, c}	14	25	78
Getronics	32	56	75
USG People	15	24	64
VNU	163	250	53
Reed Elsevier ^b	445	675	52
Unilever	1876	2755	47
AEGON	1663	2256	36
Univar ^d	68	91	34
CSM	120	160	33
Aalberts	56	69	22
Heineken	537	642	20
KPN	1511	1707	13
TNT	667	752	13
Buhrmann	80	90	13
Boskalis	30	34	12
DSM	262	293	12
Akzo Nobel	856	945	10
Hunter Douglas	171	184	8
Corio	281	299	6
Royal Dutch Shell ^a	18182	18540	2
Randstad	200	203	2
Nutreco	77	78	1
Corus ^{b, c}	446	447	0
Vopak	89	88	-1
Philips ^a	2836	2783	-2
Vastned Retail	72	70	-2
ING	5968	5755	-4
ASML ^a	235	227	-4
Stork	78	74	-4
ABN AMRO	4066	3865	-5
Wereldhave	171	161	-6
Rodamco Europe	416	388	-7
Heijmans	45	40	-11
Hagemeyer	164	141	-14
Crucell	-20	-23	-16
Van der Moolen	19	15	-18
Numico	145	113	-22
Fortis	3359	2354	-30
SBM	47	29	-38

Noten: ^a US GAAP in plaats van Nederlandse grondslagen; ^b UK GAAP in plaats van Nederlandse grondslagen; ^c bedragen in Britse ponden; ^d bedragen in Amerikaanse dollars.

Tabel 2 Cijfermatige invloed op eigen vermogen Nederlandse ondernemingen (bedragen in miljoenen euro's tenzij anders aangegeven)

Onderneming	Eigen vermogen 31 december 2004		
	Nederlandse grondslagen	IFRSs	Vershil in %
ASMI	145	289	99
Vedior	608	850	40
Unilever	5534	7264	31
AEGON	14413	17744	23
TNT	2765	3325	20
Van der Moolen	209	234	12
Numico	-341	-302	11
USG People	200	219	9
Fortis	14365	15337	7
DSM	4812	5053	5
Boskalis	465	468	1
ASML ^a	1392	1393	0
Randstad	508	507	0
Wessanen	483	479	-1
Vastned Retail	786	779	-1
ABN AMRO	14972	14815	-1
Hunter Douglas	935	925	-1
Wereldhave	1446	1415	-2
CSM	826	807	-2
Heineken	3379	3256	-4
Philips ^a	14860	14239	-4
Corio	2357	2256	-4
Rodamco Europe	4493	4297	-4
Royal Dutch Shell ^a	90545	86070	-5
Stork	477	450	-6
KPN	6821	6411	-6
LogicaCMG ^{b, c}	385	358	-7
Corus ^{b, c}	3258	3025	-7
Univar ^d	806	743	-8
Vopak	545	500	-8
Crucell	88	81	-9
Wolters Kluwer	775	704	-9
VNU	3957	3551	-10
ING	27149	24069	-11
SBM	751	665	-11
Nutreco	604	527	-13
BAM	506	435	-14
Akzo Nobel	3036	2605	-14
Ahold	4600	3888	-15
Aalberts	268	225	-16
Hagemeyer	778	649	-17
Buhrmann	1419	1062	-25
Reed Elsevier ^b	3196	2346	-27
Getronics	543	357	-34
Heijmans	457	284	-38

Noten: ^a US GAAP in plaats van Nederlandse grondslagen; ^b UK GAAP in plaats van Nederlandse grondslagen; ^c bedragen in Britse ponden; ^d bedragen in Amerikaanse dollars.

Tabel 3 Cijfermatige invloed op nettoresultaat buitenlandse ondernemingen (bedragen in miljoenen euro's tenzij anders aangegeven)

Onderneming	Land	Nettoresultaat over 2004		
		Vorige grondslagen	IFRSs	Verskil in %
Vivendi Universal	Frankrijk	754	3767	400
Sanofi-Aventis	Frankrijk	-3610	1986	155
Telecom Italia	Italië	781	1815	132
Alcatel	Frankrijk	281	576	105
Barclays ^a	Verenigd Koninkrijk	1730	3254	88
AXA	Frankrijk	2519	3738	48
Groupe Danone	Frankrijk	317	449	42
Assicurazioni Generali	Italië	1315	1666	27
Repsol YPF	Spanje	1950	2414	24
Aviva ^a	Verenigd Koninkrijk	1057	1275	21
Lafarge	Frankrijk	868	1046	21
Anglo American ^b	Verenigd Koninkrijk	2913	3501	20
BP PLC ^b	Verenigd Koninkrijk	10482	12448	19
Rio Tinto ^b	Verenigd Koninkrijk	2813	3297	17
BCO Santander Central HIS	Spanje	3136	3606	15
Carrefour Supermarche	Frankrijk	1387	1591	15
Saint Gobain	Frankrijk	1083	1239	14
Credit Agricole	Frankrijk	3969	4540	14
Royal Bank of Scotland ^a	Verenigd Koninkrijk	4512	5112	13
Total	Frankrijk	9612	10868	13
Telefonica	Spanje	2877	3176	10
L'oreal	Frankrijk	3626	3970	9
HSBC ^b	Verenigd Koninkrijk	11840	12918	9
France Telecom	Frankrijk	2784	3017	8
Allied Irish Banks	Ierland	1047	1125	7
BASF	Duitsland	1883	2004	6
BNP Paribas	Frankrijk	4668	4939	6
Groupe Societe Generale	Frankrijk	3112	3281	5
BCO Bilbao Vizcaya Argent	Spanje	2802	2923	4
San Paolo IMI	Italië	1393	1447	4
HBOS ^a	Verenigd Koninkrijk	3057	3118	2
Air Liquide	Frankrijk	778	780	0
Lloyds TSB GRP ^a	Verenigd Koninkrijk	2421	2392	-1
Iberdrola	Spanje	1211	1196	-1
Unicredito Italiano	Italië	2131	2069	-3
ENI	Italië	7274	7059	-3
Enel	Italië	2832	2747	-3
AstraZeneca ^b	Verenigd Koninkrijk	3813	3664	-4
Suez	Frankrijk	1804	1696	-6
Ericsson LM B ^c	Zweden	19024	17836	-6
Renault	Frankrijk	3119	2836	-9
Endesa	Spanje	1379	1253	-9
Glaxosmithkline ^a	Verenigd Koninkrijk	4302	3908	-9
Deutsche Telekom	Duitsland	4634	1593	-66

Noten: ^a bedragen in Britse ponden; ^b bedragen in Amerikaanse dollars; ^c bedragen in Zweedse kronen.

is voor de Nederlandse ondernemingen 10% en met betrekking tot het eigen vermogen -4%.⁶

Bij de buitenlandse ondernemingen varieert het effect op het nettoresultaat tussen -66% (Deutsche Telekom) en +400% (Vivendi Universal) en op het eigen vermogen tussen -36% (Telefonica) en +46% (Alcatel). 'Gecorrigeerd' voor de uitschieters, is de bandbreedte met betrekking tot de buitenlandse ondernemingen eveneens aanmerkelijk kleiner: -1% tot +20% voor het nettoresultaat en -8% tot +6% voor het eigen vermogen. De mediaan met betrekking tot het nettoresultaat is 9% en 0% met betrekking tot het eigen vermogen

Tabel 5 bevat een samenvattend overzicht van de richting van het effect van de toepassing van de IFRSs op het nettoresultaat en het eigen vermogen. Deze tabel laat zien dat de toepassing van de IFRSs bij bijna tweederde van de Nederlandse ondernemingen en bij meer dan 70% van de buitenlandse ondernemingen leidt tot een hoger nettoresultaat. Bij ongeveer driekwart van de Nederlandse ondernemingen leidt de toepassing van de IFRSs tot een lager eigen vermogen en bij de buitenlandse ondernemingen is dat ruim de helft. De combinatie 'nettoresultaat hoger-eigen vermogen lager' komt het meeste voor bij de Nederlandse ondernemingen (47%). Bij de buitenlandse ondernemingen is dat 36% evenals dat bij de combinatie 'nettoresultaat hoger-eigen vermogen hoger' het geval is.

Om te onderzoeken of er een verband bestaat tussen de aard van het verslaggevingstelsel dat ondernemingen in het verleden hebben moeten toepassen en de richting van het effect van de toepassing van de IFRSs op het nettoresultaat en het eigen vermogen, hebben we de ondernemingen verdeeld in de cate-

gorieën 'Angelsaksisch' en 'continentaal-Europees'. In eerstgenoemde categorie staan in de externe financiële verslaggeving bedrijfseconomische uitgangspunten en de informatieverschaffing aan vermogensverschaffers centraal, terwijl laatstgenoemde categorie zich kenmerkt door macro-economische uitgangspunten en de invloed van de belastingwetgeving.⁷ De categorie 'Angelsaksisch' omvat de Britse, Ierse en Nederlandse ondernemingen uit de onderzoekspopulatie, terwijl de categorie 'continentaal-Europees' de in het onderzoek betrokken ondernemingen uit Duitsland, Frankrijk, Italië, Spanje en Zweden omvat.

In tabel 6 zijn de resultaten weergegeven. Het blijkt dat de nieuwe indeling niet leidt tot grote verschillen met de resultaten uit tabel 5. Het enige noemenswaardige verschil betreft het feit dat 'hoger nettoresultaat-hoger eigen vermogen' de meest voorkomende combinatie is in de categorie 'continentaal-Europees' (41%).

4 Verschillen met eerder gepubliceerde (voorlopige) cijfers

Het Committee of European Securities Regulators (CESR) heeft de ondernemingen aanbevolen om vooruitlopend op de eerste toepassing van IFRSs in de jaarrekening 2005 het effect van de overgang naar IFRSs op de cijfers met betrekking tot boekjaar 2004 te kwantificeren (CESR, 2003). Deze informatie zou ten tijde van de publicatie van de jaarrekening 2004 of daarna (maar voor de publicatie van de eerste tussentijdse cijfers over het boekjaar 2005) naar buiten moeten worden gebracht. Van Helleman en Vergoossen (2005) hebben vastgesteld dat het overgrote deel van de AEX- en AMX-ondernemingen aan de aanbeveling van CESR gehoor heeft gegeven. Aangezien op dat moment nog geen volledige zekerheid bestond over de IFRSs die op

Tabel 4 Cijfermatige invloed op eigen vermogen buitenlandse ondernemingen (bedragen in miljoenen euro's tenzij anders aangegeven)

Onderneming	Land	Eigen vermogen 31 december 2004		
		Vorige grondslagen	IFRSs	Vershil in %
Alcatel	Frankrijk	3368	4920	46
Deutsche Telekom	Duitsland	33918	41416	22
Assicurazioni Generali	Italië	9337	11385	22
Sanofi-Aventis	Frankrijk	35590	41061	15
Credit Agricole	Frankrijk	38610	44491	15
Vivendi Universal	Frankrijk	13621	15449	13
L'oreal	Frankrijk	10560	11824	12
Lloyds TSB GRP ^a	Verenigd Koninkrijk	9977	11047	11
AXA	Frankrijk	26157	28523	9
Telecom Italia	Italië	15172	16248	7
ENI	Italië	30338	32374	7
Royal Bank of Scotland ^a	Verenigd Koninkrijk	31865	33905	6
Allied Irish Banks	Ierland	5581	5927	6
BASF	Duitsland	15433	16274	5
San Paolo IMI	Italië	11804	12308	4
Ericsson LM B ^c	Zweden	77299	80445	4
Unicredito Italiano	Italië	14035	14249	2
Total	Frankrijk	31260	31608	1
BNP Paribas	Frankrijk	30194	30376	1
Groupe Societe Generale	Frankrijk	18347	18424	0
BP PLC ^b	Verenigd Koninkrijk	76656	76892	0
Astrazeneca ^b	Verenigd Koninkrijk	14418	14404	0
Suez	Frankrijk	7923	7837	-1
HSBC ^b	Verenigd Koninkrijk	86623	85522	-1
HBOS ^a	Verenigd Koninkrijk	17623	17262	-2
Aviva ^a	Verenigd Koninkrijk	8320	8083	-3
Iberdrola	Spanje	8717	8426	-3
Glaxosmithkline ^a	Verenigd Koninkrijk	5925	5724	-3
Renault	Frankrijk	16060	15480	-4
Rio Tinto ^b	Verenigd Koninkrijk	12584	11877	-6
Groupe Danone	Frankrijk	4577	4256	-7
Anglo American ^b	Verenigd Koninkrijk	24998	23125	-7
Saint Gobain	Frankrijk	11556	10673	-8
France Telecom	Frankrijk	15681	14451	-8
Air Liquide	Frankrijk	5374	4952	-8
Endesa	Spanje	9477	8728	-8
Carrefour Supermarche	Frankrijk	7549	6947	-8
Lafarge	Frankrijk	8477	7782	-8
Barclays ^a	Verenigd Koninkrijk	17417	15870	-9
Enel	Italië	20978	19066	-9
Repsol YPF	Spanje	14545	12806	-12
BCO Santander Central HIS	Spanje	39250	34415	-12
BCO Bilbao Vizcaya Argent	Spanje	16075	13068	-19
Telefonica	Spanje	16225	10440	-36

Noten: ^a bedragen in Britse ponden; ^b bedragen in Amerikaanse dollars;

^c bedragen in Zweedse kronen.

Tabel 5 Overzicht invloed IFRSs op nettoresultaat en eigen vermogen (Nederlandse versus buitenlandse ondernemingen)

Eigen vermogen	Nederlandse ondernemingen (45)			Buitenlandse ondernemingen (44)			Verschil		
	hoger	lager	totaal	hoger	lager	totaal	hoger	lager	totaal
Nettoresultaat									
hoger	8 (18%)	21 (47%)	29 (65%)	16 (36%)	16 (36%)	32 (72%)	-18%	11%	-7%
lager	4 (9%)	12 (26%)	16 (35%)	5 (12%)	7 (16%)	12 (28%)	-3%	10%	7%
totaal	12 (27%)	33 (73%)		21 (48%)	23 (52%)		-21%	21%	

Tabel 6 Overzicht invloed IFRSs op nettoresultaat en eigen vermogen ('Angelsaksisch' versus 'continentaal-Europees')

Eigen vermogen	Angelsaksisch (57)			Continentaal-Europees (32)			Verschil		
	hoger	lager	totaal	hoger	lager	totaal	hoger	lager	totaal
Nettoresultaat									
hoger	11 (19%)	27 (47%)	38 (67%)	13 (41%)	10 (31%)	23 (72%)	-22%	16%	-5%
lager	5 (9%)	14 (25%)	19 (33%)	4 (12%)	5 (16%)	9 (28%)	-3%	9%	5%
totaal	16 (28%)	41 (72%)		17 (53%)	15 (47%)		-25%	25%	

Tabel 7 Bijstelling nettoresultaat en eigen vermogen vergeleken met eerdere bekendmaking

	Gepubliceerd in januari-mei 2005	Bijgesteld in jaarrekening 2005
Nederlandse ondernemingen		
Nettoresultaat 2004:	33	15
- bijstelling naar beneden		11
- bijstelling naar boven		4
Eigen vermogen 31 december 2004:	31	18
- bijstelling naar beneden		12
- bijstelling naar boven		6
Buitenlandse ondernemingen		
Nettoresultaat 2004:	35	12
- bijstelling naar beneden		6
- bijstelling naar boven		6
Eigen vermogen 31 december 2004:	35	18
- bijstelling naar beneden		5
- bijstelling naar boven		13

31 december 2005 van kracht zouden zijn, hebben die ondernemingen de informatie over het effect van de IFRSs met de nodige slagen om de arm gepubliceerd. We hebben onderzocht in hoeverre de eerder gepubliceerde cijfers op basis van IFRSs (i.c. het nettoresultaat over 2004 en het eigen vermogen per 31 december 2004) overeenstemmen met de corresponderende cijfers opgenomen in de jaarrekening 2005.

In tabel 7 valt te lezen dat van de 33 Nederlandse en 35 buitenlandse ondernemingen die het nettoresultaat over 2004 op basis van IFRSs al in de periode januari-mei 2005 hebben gepubliceerd, 45% (15 ondernemingen) respectievelijk 34% (12 ondernemingen) dat cijfer in de jaarrekening 2005 hebben moeten

bijstellen. Bij het eigen vermogen per 31 december 2004 betreft het 18 van de 31 Nederlandse ondernemingen (58%) en 18 van de 35 buitenlandse ondernemingen (51%).

In de meeste gevallen gaat het om bijstellingen die tot een fractioneel ander nettoresultaat of eigen vermogen leiden. De oorzaken van de bijstellingen die de Nederlandse ondernemingen noemen, betreffen onder meer pensioenen, voorzieningen, financiële instrumenten en winstbelastingen. De laatste twee onderwerpen worden ook door de buitenlandse ondernemingen genoemd. Daarnaast wordt goodwill door deze ondernemingen aangemerkt als een oorzaak van de bijstellingen.

5 Belangrijke IFRSs

We hebben onderzocht wat de oorzaken zijn van de verschillen tussen de cijfers op basis van de vorige grondslagen en die op basis van de IFRSs. Dit hebben we wederom gedaan aan de hand van de aansluitingsoverzichten die de ondernemingen met betrekking tot het nettoresultaat en/of het eigen vermogen in de jaarrekening hebben opgenomen.

In tabel 8 zijn de veranderingen, zoals die in deze overzichten naar voren komen, voor zowel de Nederlandse als de buitenlandse ondernemingen

Tabel 8 Belangrijke veranderingen door toepassing IFRSs^a

	Nederlandse ondernemingen (45)		Buitenlandse ondernemingen (44)		Verschil
	n	%	n	%	%
Oorzaak verandering nettoresultaat					
Pensioenen (IAS 19)	17	38	27	61	-23
Op aandelen gebaseerde betalingen (IFRS 2)	15	33	24	55	-22
Winstbelastingen (IAS 12)	15	33	22	50	-17
Bedrijfscombinaties (IFRS 3)	12	27	34	77	-50
Immateriële activa (IAS 38)	10	22	19	43	-21
Voorzieningen (IAS 37)	9	20	10	23	-3
Deelnemingen (IAS 28)	8	18	7	16	2
Financiële instrumenten (IAS 32, 39 en IFRS 7)	8	18	18	41	-23
Materiële vaste activa (IAS 16)	7	16	11	25	-9
Valutakoersverschillen (IAS 21)	4	9	6	14	-5
Vaste activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten (IFRS 5)	3	7	1	2	5
Onderhanden projecten in opdracht van derden (IAS 11)	3	7	1	2	5
Lease-overeenkomsten (IAS 17)	3	7	10	23	-16
Bijzondere waardeverminderingen (IAS 36)	2	4	3	7	-3
Joint ventures (IAS 31)	2	4	2	5	-1
Voorraden (IAS 2)	1	2	4	9	-7
Opbrengsten (IAS 18)	1	2	8	18	-16
Vastgoedbeleggingen (IAS 40)	1	2	0	0	2
Gebeurtenissen na balansdatum (IAS 10)	0	0	1	2	-2
Financieringskosten (IAS 23)	0	0	3	7	-7
Hyperinflatie (IAS 29)	0	0	2	5	-5
Consolidatie (IAS 27)	0	0	4	9	-9
Landbouw (IAS 41)	0	0	1	2	-2
Gemiddeld aantal oorzaken per onderneming	2,7		5,0		
Oorzaak verandering eigen vermogen					
Pensioenen (IAS 19)	33	73	30	68	5
Bedrijfscombinaties (IFRS 3)	25	56	34	77	-21
Winstbelastingen (IAS 12)	22	49	25	57	-8
Voorzieningen (IAS 37)	18	40	11	25	15
Immateriële activa (IAS 38)	11	24	32	73	-49
Materiële vaste activa (IAS 16)	10	22	13	30	-8
Financiële instrumenten (IAS 32, 39 en IFRS 7)	10	22	19	43	-21
Op aandelen gebaseerde betalingen (IFRS 2)	8	18	11	25	-7
Lease-overeenkomsten (IAS 17)	8	18	12	27	-9
Valutakoersverschillen (IAS 21)	7	16	6	14	2
Opbrengsten (IAS 18)	4	9	7	16	-7
Onderhanden projecten in opdracht van derden (IAS 11)	3	7	1	2	5
Vaste activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten (IFRS 5)	3	7	0	0	7
Voorraden (IAS 2)	2	4	4	9	-5
Gebeurtenissen na balansdatum (IAS 10)	2	4	12	27	-23
Financieringskosten (IAS 23)	2	4	3	7	-3
Bijzondere waardeverminderingen (IAS 36)	2	4	4	9	-5
Consolidatie (IAS 27)	2	4	8	18	-14
Deelnemingen (IAS 28)	2	4	7	16	-12
Joint ventures (IAS 31)	2	4	1	2	2
Vastgoedbeleggingen (IAS 40)	2	4	1	2	2
Verzekeringscontracten (IFRS 4)	1	2	0	0	2
Hyperinflatie (IAS 29)	0	0	2	5	-5
Landbouw (IAS 41)	0	0	1	2	-2
Gemiddeld aantal oorzaken per onderneming	4,0		5,5		

Noot: ^a alleen oorzaken die toewijsbaar zijn aan een specifieke standaard zijn opgenomen.

Tabel 9 Gebruik uitzonderingsbepalingen IFRS 1

Uitzonderingsbepaling ^a	Nederlandse ondernemingen (45)		Buitenlandse ondernemingen (44)		Verschil
	n	%	n	%	%
Bedrijfscombinaties (IFRS 1.15; a)	43	96	39	89	7
Omrekeningsverschillenreserve (IFRS 1.22; d)	35	78	32	73	5
Pensioenen (IFRS 1.20; c)	34	76	30	68	8
Op aandelen gebaseerde betalingen (IFRS 1.25B-C; h)	29	64	33	75	-11
Aanwijzing eerder erkende financiële instrumenten (IFRS 1.25A; g)	8	18	7	16	2
Reële waarde als kostprijs (IFRS 1.16-19; b)	4	9	16	36	-27
Leasecontracten (IFRS 1.25F; k)	3	7	1	2	5
Reële waarde financiële activa en passiva (IFRS 1.25G; l)	1	2	1	2	0
Ontmantelings- en restauratiekosten (IFRS 1.25E; j)	0	0	3	7	-7
Hybride financiële instrumenten (IFRS 1.23; e)	0	0	2	5	-5
Verzekeringscontracten (IFRS 1.25D; i)	0	0	2	5	-5
Dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures (IFRS 1.24-25; f)	0	0	0	0	0

Noot: ^ade kleine letters tussen de haakjes verwijzen naar de passage in paragraaf 2 waarin de uitzonderingsbepaling nader wordt toegelicht.

opgesomd. Daarnaast hebben we in een afzonderlijke kolom de verschillen tussen de Nederlandse en buitenlandse ondernemingen weergegeven voor wat betreft de mate waarin de veranderingen voorkomen. Tabel 8 laat zien dat zowel de Nederlandse als de buitenlandse ondernemingen met name pensioenen, winstbelastingen en bedrijfscombinaties aanmerken als belangrijke onderwerpen. Wat bedrijfscombinaties betreft, gaat het in circa 80% van de gevallen om de wijziging in de wijze waarop betaalde goodwill in de jaarrekening moet worden verwerkt (activeren zonder systematische afschrijving). Naast deze onderwerpen spelen voorzieningen, financiële instrumenten en op aandelen gebaseerde betalingen een prominente rol.

Dit neemt niet weg dat de buitenlandse ondernemingen vergeleken met de Nederlandse ondernemingen de meeste onderwerpen veel vaker noemen. Het blijkt dat de buitenlandse ondernemingen gemiddeld 5,0 onderwerpen noemen met betrekking tot het nettoresultaat en 5,5 onderwerpen met betrekking tot het eigen vermogen. Bij de Nederlandse ondernemingen zijn dat gemiddeld 2,7 respectievelijk 4,0 onderwerpen.

6 Gebruik uitzonderingsbepalingen IFRS 1

In deze paragraaf gaan we in op de mate waarin de in het onderzoek betrokken ondernemingen gebruik hebben gemaakt van de uitzonderingsbepalingen uit IFRS 1 die we hiervoor in paragraaf 2 hebben besproken.

Tabel 9 laat zien dat zowel de Nederlandse als de

buitenlandse ondernemingen vooral gebruik hebben gemaakt van de uitzonderingsbepalingen met betrekking tot bedrijfscombinaties, de omrekeningsverschillenreserve, pensioenen en op aandelen gebaseerde betalingen. De buitenlandse ondernemingen hebben vergeleken met de Nederlandse ondernemingen vaker een beroep gedaan op de uitzonderingsbepalingen met betrekking tot op aandelen gebaseerde betalingen en de reële waarde of herwaardering als eerste kostprijs. Sommige uitzonderingsbepalingen worden niet of nauwelijks gebruikt, althans dat blijkt niet expliciet uit de jaarrekening 2005 van de in het onderzoek betrokken ondernemingen.

Zoals aangegeven in paragraaf 2, waren de ondernemingen op grond van IFRS 1.36A niet verplicht om IAS 32 en IAS 39 toe te passen bij het bepalen van de vergelijkende cijfers op basis van de IFRSs ten behoeve van de jaarrekening 2005.

In tabel 10 komt naar voren dat in totaal 34 Nederlandse ondernemingen (76%) en 21 buitenlandse ondernemingen (48%) expliciet in de jaarrekening 2005 aangeven dat zij van deze faciliteit gebruik hebben gemaakt. Door het eigen vermogen per 31 december 2004 zonder toepassing van IAS 32/39 te vergelijken met het eigen vermogen per 1 januari 2005 met toepassing van IAS 32/39 kan het effect daarvan op het eigen vermogen worden vastgesteld. Het blijkt dat de toepassing van IAS 32/39 bij de Nederlandse ondernemingen in bijna de helft van de gevallen (47%) geen of nauwelijks invloed (< 1%) heeft op het gepresenteerde eigen vermogen per 31 december 2004/1 januari 2005; bij de buitenlandse ondernemingen is dat

Tabel 10 Invloed IAS 32/39 op gepresenteerde eigen vermogen

Procentuele invloed (p)	Nederlandse ondernemingen		Buitenlandse ondernemingen	
	n	%	n	%
$p \leq -/-15\%$	6	18	0	0
$-/-15\% < p < -/-5\%$	2	6	2	10
$-/-5\% < p < -/-1\%$	4	12	5	23
$-/-1\% < p < +/+1\%$	16	47	9	43
$+/+1\% < p < +/+5\%$	1	3	3	14
$+/+5\% < p < +/+15\%$	4	11	2	10
$p \geq +/+15\%$	1	3	0	0
totaal	34	100	21	100

percentage iets lager (43%). Daarentegen kan bij zeven Nederlandse ondernemingen (21%) met een eigen vermogen dat 15% of meer stijgt of daalt wel worden gesproken van een substantieel effect. Daaronder bevindt zich een uitschieter (Getronics) waarbij per 1 januari 2005 (met toepassing van IAS 32/39) een eigen vermogen wordt gepresenteerd dat maar liefst 62% lager is dan het eigen vermogen per 31 december 2004 (zonder toepassing van IAS 32/39). Opvallend is dat bij geen enkele buitenlandse onderneming sprake is van een stijging of daling die groter is dan 15%.

7 Concluderende opmerkingen

In dit artikel wordt verslag gedaan van een onderzoek naar de invloed van de overgang naar en eerste toepassing van IFRSs op het nettoresultaat en het eigen vermogen. Daartoe hebben we de jaarrekening 2005 van een aantal Nederlandse en buitenlandse (Europese) ondernemingen onderzocht.

Uit het onderzoek blijkt dat de invloed van de eerste toepassing van de IFRSs op de gepresenteerde winst- en vermogenscijfers van zowel de Nederlandse als de buitenlandse ondernemingen sterk uiteenloopt en dat er met name bij het nettoresultaat sprake is van procentuele uitschieters naar boven.

Bij de Nederlandse ondernemingen varieert het effect op het nettoresultaat tussen -38% en +483% en op het eigen vermogen tussen -38% en +99%. Bij de buitenlandse ondernemingen is dat tussen -66% en +400% respectievelijk tussen -36% en +46%. Deze bandbreedtes zijn echter aanmerkelijk kleiner als de uitschieters buiten beschouwing worden gelaten. Overigens leidt de toepassing van de IFRSs er bij drie ondernemingen toe dat een nettoverlies verandert in een nettowinst.

In het onderzoek komt verder naar voren dat bijna de helft van de Nederlandse en ruim eenderde deel van de buitenlandse ondernemingen die al in de loop van

2005 het nettoresultaat over 2004 op basis van de IFRSs hebben gepubliceerd dat cijfer in de jaarrekening 2005 hebben bijgesteld. Bij het eigen vermogen per 31 december 2004 gaat het zowel bij de Nederlandse als de buitenlandse ondernemingen om meer dan de helft die tot bijstelling is overgegaan. In de meeste gevallen gaat het echter om geringe wijzigingen.

De aansluitingsoverzichten laten zien dat zowel de Nederlandse als de buitenlandse ondernemingen met name pensioenen, winstbelastingen en bedrijfscombinaties aanmerken als belangrijke onderwerpen. Naast deze onderwerpen spelen voorzieningen, financiële instrumenten en op aandelen gebaseerde betalingen een prominente rol. Het is echter wel zo dat de buitenlandse ondernemingen vergeleken met de Nederlandse ondernemingen de meeste onderwerpen veel vaker noemen. De buitenlandse ondernemingen noemen gemiddeld 5,0 onderwerpen met betrekking tot het nettoresultaat en 5,5 onderwerpen met betrekking tot het eigen vermogen. Bij de Nederlandse ondernemingen zijn dat gemiddeld 2,7 respectievelijk 4,0 onderwerpen.

De in het onderzoek betrokken ondernemingen hebben veel gebruik gemaakt van de uitzonderingsbepalingen die IFRS 1 heeft op het gebied van bedrijfscombinaties, de omrekeningsverschillenreserve, pensioenen en op aandelen gebaseerde betalingen. Op sommige uitzonderingsbepalingen daarentegen hebben ondernemingen in het geheel geen of nauwelijks een beroep gedaan.

De mogelijkheid om de vergelijkende cijfers in de jaarrekening 2005 op te stellen zonder toepassing van IAS 32/39 heeft ongeveer driekwart van de Nederlandse ondernemingen en bijna de helft van de buitenlandse ondernemingen gebruikt. Het effect hiervan op het gepresenteerde eigen vermogen is echter vaak (zeer) gering. ■

Literatuur

- Committee of European Securities Regulators (2003), *Recommendation for additional guidance regarding the transition to IFRS*, december; zie: www.cesr-eu.org.
- Helleman van J. en R.G.A. Vergoossen (2005), Financiële verslaggeving op basis van IFRS: overgang en eerste toepassing, in: R.G. Bosman., C. Camfferman en R.G.A. Vergoossen, *Het jaar 2004 verslagen: onderzoek jaarverslaggeving Nederlandse ondernemingen*, Kluwer/Koninklijk NIVRA.
- Roberts C., P. Weetman en P. Gordon (2002), *International Financial Accounting: A Comparative Approach*, second edition, FT Prentice Hall.

Noten

- 1 Bij de bespreking van de vrijwillige uitzonderingen is uitgegaan van IFRS 1 zoals opgenomen in de 2005-editie van de IFRSs-bundel. De onder j, k en l besproken uitzonderingen zijn ten opzichte van de 2004-editie toegevoegd.
- 2 Het betreft bepalingen over de waardering van financiële verplichtingen tegen reële waarde en de eisen gesteld aan de verwerking van afdekkingstransacties.
- 3 Het betreft de samenstelling van de AEX- en AMX-index per 2 maart 2006.
- 4 Het betreft de samenstelling van de Stoxx 50- en Euro Stoxx 50-index per 30 december 2005.
- 5 De genoemde percentages betreffen het eerste en derde kwartiel van de waargenomen procentuele verschillen. Het eerste kwartiel is het percentage waar een kwart van de waarnemingen onder en driekwart van de waarnemingen boven ligt. Het derde kwartiel is het percentage waar driekwart van de waarnemingen onder en een kwart van de waarnemingen boven ligt. Het verschil tussen het eerste en het derde kwartiel is de interkwartielafstand die vaak wordt gebruikt om uitschieters te identificeren.
- 6 De mediaan is de middelste waarneming, dat wil zeggen er zijn evenveel waarnemingen kleiner als groter dan de mediaan. De mediaan is daardoor veel minder gevoelig voor uitschieters dan het gemiddelde.
- 7 Zie onder meer Roberts, Weetman en Gordon (2002), hoofdstuk 4 over de classificatie van verslaggevingsstelsels. Het zal overigens duidelijk zijn dat met de komst van de IFRSs in de Europese Unie de verschillen tussen Angelsaksische en continentaal-Europese verslaggevingsstelsels inmiddels zijn vervaagd en nog verder zullen vervagen.